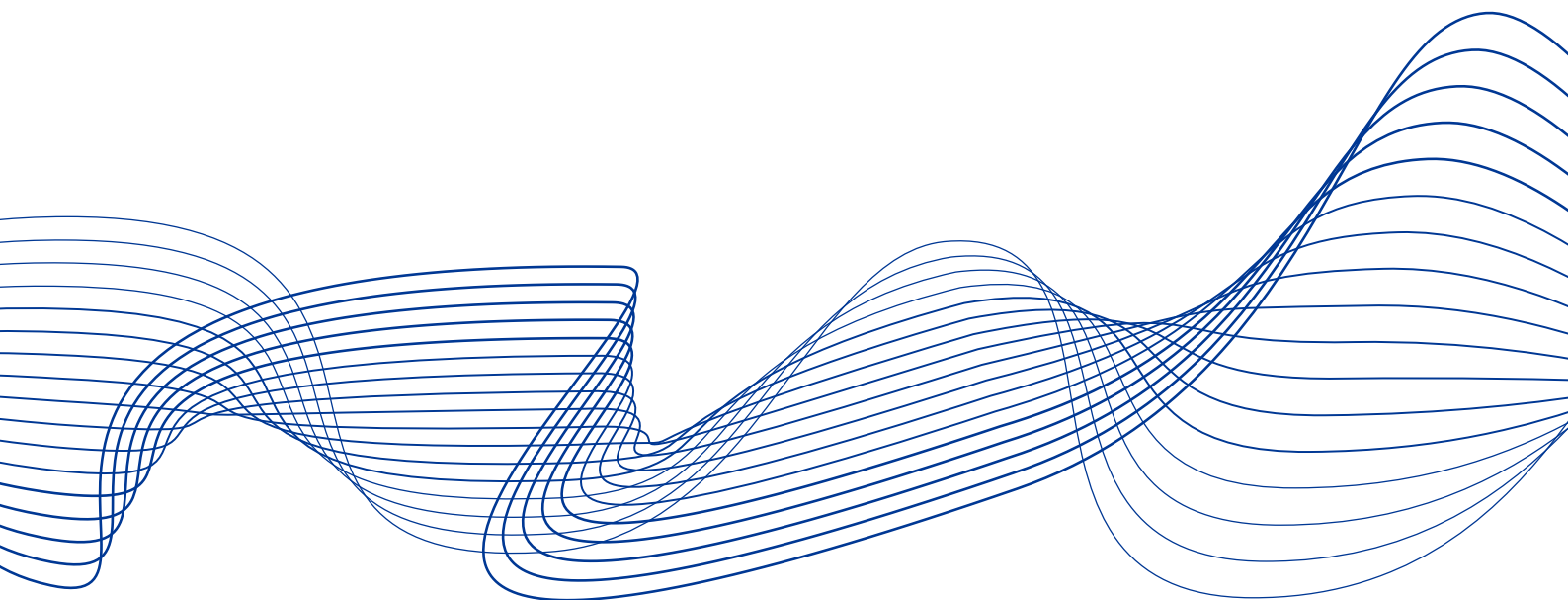

Godišnje izvješće

2022.

ESRB

Europski odbor za sistemske rizike

Europski sustav financijskog nadzora

Sadržaj

Predgovor	2
Kratki pregled	4
Impresum	8

Predgovor

predsjednica Europskog odbora za sistemske rizike Christine Lagarde

S velikim zadovoljstvom predstavljam dvanaesto godišnje izvješće Europskog odbora za sistemske rizike (engl. *European Systemic Risk Board, ESRB*), koje obuhvaća razdoblje od 1. travnja 2022. do 31. ožujka 2023. Godišnje izvješće važan je dio ESRB-ova okvira transparentnosti i odgovornosti. Ovim izvješćem, koje je upućeno suzakonodavcima u Europskoj uniji i europskoj javnosti općenito, objašnjavamo kako je ESRB ispunio svoj mandat.

Promatrano razdoblje obilježila je povećana geopolitička i gospodarska neizvjesnost, u prvom redu prouzročena neopravdanim ratom Rusije protiv Ukrajine. Rat je doveo do rasta cijena energije, što je pojačalo globalne inflacijske pritiske i dovelo do pooštavanja uvjeta financiranja. Ta kretanja nepovoljno utječu na gospodarske izgleda. Rat je pridonio i stvaranju okružja

kiberprijetnji u cijeloj Europi. Spoj tih činitelja doveo je do znatnog rasta rizika za financijsku stabilnost.

ESRB je na ta kretanja odgovorio na nekoliko načina. U rujnu 2022. ESRB je pozvao na veću osviještenost o rizicima za financijsku stabilnost tako što je prvi put izdao **opće upozorenje** o ranjivostima u financijskom sustavu EU-a. Izdao je i **preporuku** kao pomoć u otklanjanju ranjivosti povezanih s poslovnim nekretninama. Nadalje, na povećane kiberprijetnje odgovorio je mjerama za olakšavanje razmjene informacija među jurisdikcijama i tijelima. Objavio je i **izvješće** u kojem se iznose alati i elementi potrebni za poboljšanje kiberotpornosti i jačanje pripravnosti za odgovor na kiberincidente.

Osim toga, ESRB je pozvao suzakonodavce da preispitaju odgovarajuće zakonodavne dosjee kako bi pridonijeli otklanjanju poznatih ranjivosti u nebankarskom financijskom sektoru. Pritom je istaknuo kako bi trebalo ojačati regulatorni okvir za osiguravatelje **Solventnost II**, s naglaskom na alatima za upravljanje likvidnošću. ESRB je također naglasio da **kontinuirano loša kvaliteta podataka** ugrožava financijsku stabilnost. Osim toga, u vezi s predloženim ciljanim izmjenama uredbe o infrastrukturi europskog tržišta predložio je načine **jačanja središnjeg kliringa u EU-u.**

Na kraju promatranog razdoblja propast dviju američkih banaka srednje veličine i problemi koji su doveli do toga da UBS preuzme Credit Suisse bili su podsjetnik da je i dalje potreban oprez. Dobre kapitalne i likvidnosne pozicije te stabilna profitabilnost pridonijeli su otpornosti bankarskog sektora EU-a u promatranom razdoblju. Međutim, dva glavna činitelja i dalje nepovoljno utječu na izgleda tog sektora: prvo, usporavanje gospodarskog rasta i veće kamatne stope, uključujući mogući negativan utjecaj na kvalitetu imovine i obujam kreditiranja te, drugo, učinak rasta troškova financiranja za banke uz mogući pritisak na kamatne marže. Još se ne zna koliki će biti utjecaj tih činitelja, ali vjerojatno će s vremenom jačati. Nakon sastanka održanog krajem ožujka Opći odbor ESRB-a napomenuo je da bi sve financijske institucije trebale pomno

održavati trenutačne razine otpornosti kako bi se u slučaju potrebe mogle suočiti s nepovoljnijim okruženjem.¹

Tijekom promatranog razdoblja više je dragih i cijenjenih kolega otišlo sa svojih dužnosti i željela bih svima zahvaliti na njihovim dragocjenim doprinosima. Od srca zahvaljujem Stefanu Ingvesu, čiji je mandat prvog potpredsjednika ESRB-a završio kada se povukao s dužnosti guvernera središnje banke Sveriges Riksbank. Stefan je bio jedan od najvažnijih pokretača rada ESRB-a od njegova osnivanja. Bio je predsjednik Savjetodavnog tehničkog odbora tijekom prva dva mandata (2010. – 2016.) i pridonosio radu ESRB-a kao prvi potpredsjednik od 2020.

Željela bih od srca zahvaliti i bivšem članu Općeg odbora i Upravljačkog odbora te bivšem guverneru središnje banke Danmarks Nationalbank Larsu Rohdeu kao i bivšem članu Upravljačkog odbora guverneru Pierreu Wunschuu na njihovu znatnom doprinosu radu ESRB-a. Naposljetku bih željela izraziti zahvalnost profesoru Javieru Suarezu (CEMFI), koji je bio osam godina na dužnosti predsjednika i potpredsjednika Savjetodavnog znanstvenog odbora ESRB-a.

Christine Lagarde
predsjednica ESRB-a

¹ Vidi [priopćenje za javnost nakon sastanka Općeg odbora ESRB-a 30. ožujka 2023.](#)

Kratki pregled

U rujnu 2022. Europski odbor za sistemske rizike (engl. *European Systemic Risk Board, ESRB*) prvi je put izdao opće upozorenje o ranjivostima u financijskom sustavu EU-a jer su se rizici za financijsku stabilnost tijekom godine osjetno povećali.² Gospodarski učinak neopravdanog rata koji Rusija vodi protiv Ukrajine, zajedno s pooštavanjem financijskih uvjeta zbog normalizacije monetarne politike, povećao je vjerojatnost ostvarivanja scenarija rizika od izvanrednih događaja. ESRB u upozorenju poziva na veću osviještenost o rizicima za financijsku stabilnost i naglašava potrebu za većom otpornošću financijskog sektora EU-a kako bi financijski sustav mogao poduprijeti gospodarstvo ako se ti rizici ostvare.

Rizici za financijsku stabilnost u EU-u znatno su se povećali u 2022. Izbijanje rata u Ukrajini prouzročilo je brzo pogoršanje na području rizika te dovelo do veće geopolitičke neizvjesnosti, velikog porasta inflacije i pogoršanja izgleda za rast zbog viših cijena energije, hrane i sirovina te poremećaja u opskrbnim lancima. Zbog toga su se rizici za financijsku stabilnost znatno povećali u svim sektorima, uključujući kućanstva, nefinancijska društva i financijske institucije, te na financijskim tržištima. Izgledi kućanstava pogoršali su se zbog smanjenja realnog raspoloživog dohotka i pooštavanja uvjeta financiranja. Povećala se osjetljivost nefinancijskih društava, osobito poduzeća u energetske intenzivnim sektorima i poduzeća koja su se dodatno zadužila za vrijeme pandemije bolesti COVID-19, na rast inflacije i kamatnih stopa. Kako su se pogoršavali makroekonomski izgledi, povećavala se izloženost financijskih poduzeća kreditnom riziku i riziku financiranja. Rat u Ukrajini doveo je i do naglog i sveobuhvatnog pada cijena imovine. Snažno usporedno kretanje cijena u širokom rasponu kategorija imovine smanjilo je povoljan utjecaj strategija diversifikacije. Nadalje, zaoštavanje geopolitičkih napetosti povećalo je rizik od kibernetičkih napada na razini sustava usmjerenih na financijske institucije i ključne pružatelje usluga o kojima one ovise.

U petomjesečnom razdoblju od izdavanja općeg upozorenja kratkoročni rizici od izvanrednih događaja za gospodarske izgleda donekle su se smanjili. To je posljedica nižih cijena energije i sirovina, veće profitabilnosti banaka u odnosu na očekivanu i rasta cijena vlasničkih vrijednosnih papira. Ušteda energije kućanstava i poduzeća, uz blagu zimu, pridonijela je izbjegavanju rizika od izvanrednog događaja izbivanja energetske krize u Europi. Nadalje, ponovno otvaranje kineskoga gospodarstva nakon zatvaranja i pandemije bolesti COVID-19 povoljno je utjecalo na globalnu potražnju.

Zabrinutost zbog ranjivosti bankarskog sektora povećala se u ožujku 2023. nakon propasti dviju banaka srednje veličine u Sjedinjenim Američkim Državama i pojave poteškoća zbog kojih je UBS naposljetku preuzeo Credit Suisse. Povjerenje u financijski sektor ponovno je uspostavljeno, među ostalim zahvaljujući više mjera koje su tvorci politika hitro proveli u svojim

² Promatrano razdoblje u ovom je izvješću od 1. travnja 2022. do 31. ožujka 2023.

jurisdikcijama.³ ESRB je utvrdio da su kretanja u bankarskom sektoru i na financijskim tržištima u ožujku uputila na potrebu za daljnjim oprezom u odnosu na ranjivosti koje su ti događaji istaknuli u vezi sa strukturama financiranja i upravljanjem kamatnim rizikom u bankovnoj knjizi u zahtjevnom makrofinancijskom okruženju. Stoga je naglasio da bi financijske institucije trebale pomno održavati trenutačne razine otpornosti kako bi se u slučaju potrebe mogle suočiti s nepovoljnijim okruženjem.⁴

ESRB je nastavio s redovitim aktivnostima praćenja i pridonio je testiranjima otpornosti na stres koja provode europska nadzorna tijela. U sklopu praćenja rizika u određenim dijelovima nebankarskog financijskog sektora ESRB je objavio godišnje **izvješće o praćenju rizika povezanih s nebankarskim financijskim posredovanjem u EU-u.** Izradio je i nepovoljne scenarije za potrebe **testiranja otpornosti na stres bankarskog sektora koje na razini EU-a u 2023. provodi Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo i testiranja otpornosti na stres novčanih fondova koje je Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala provelo u 2022. te klimatski scenarij za potrebe testiranja otpornosti na stres mirovinskih fondova koje je na razini EU-a u 2022. provelo Europsko nadzorno tijelo za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje.**

ESRB je tijekom promatranog razdoblja nastavio raditi na nekoliko važnih dosjea u vezi s međusektorskim i prekograničnim politikama. U tu je svrhu izdao preporuku za otklanjanje rizika na tržištima poslovnih nekretnina. Naime, sektor poslovnih nekretnina usko je povezan i s realnim gospodarstvom i s financijskim sustavom, zbog čega na njih može imati sistemski učinak. U preporuci ESRB-a iznesene su kratkoročne i srednjoročne opcije politike za povećanje otpornosti u nizu financijskih institucija, uključujući banke, investicijske fondove i osiguravatelje. ESRB je također preporučio provedbu regulatornih mjera Europske komisije za upotpunjavanje podataka i uspostavu propisa usmjerenih na aktivnosti kako bi se otklonile ranjivosti povezane s poslovnim nekretninama u cijelom financijskom sektoru. Osim toga, predložio je opcije politike za odgovor na rizike za financijsku stabilnost povezane s kiberincidentima i klimatskim promjenama te kriptoinovinom i decentraliziranim financijama. Cilj je tih prijedloga smanjenje poznatih rizika i ranjivosti koji su prisutni u cijelom financijskom sustavu. Neki od tih sveprisutnih rizika i ranjivosti istaknuti su i u općem upozorenju, no s radom na tom području velikim se dijelom započelo i prije njegovog izdavanja.

Nadalje, ESRB je nastavio rad na području politika povezanih s pojedinim sektorima, među kojima su bankarski sektor te sektori investicijskih fondova, osiguravatelja i središnjeg kliringa. U općem upozorenju koje je ESRB izdao u rujnu 2022. istaknuta je potreba za povećanjem otpornosti tih sektora i za smanjenjem vjerojatnosti prijenosa šokova na druge dijelove financijskog sustava. Kad je riječ o bankarskom sektoru, ESRB je pridonio preispitivanju okvira makrobonitetne politike u EU-u koje Europska komisija provodi svakih pet godina. ESRB je također podržao svoje članove pri donošenju odluka o makrobonitetnoj politici na nacionalnoj razini. Kad je riječ o drugim sektorima, ESRB je u više navrata pozivao na provedbu regulatornih reformi u

³ Na primjer, švicarska središnja banka **pružila je znatnu likvidnosnu pomoć** kako bi poduprla UBS-ovo preuzimanje banke Credit Suisse. Jedinstveni sanacijski odbor, Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo i nadzor banaka ESB-a dali su **zajedničku izjavu** u kojoj su pojasnili redoslijed prema kojem bi dioničari i vjerovnici trebali snositi gubitke u slučaju insolventnosti. Kanadska središnja banka, engleska središnja banka, japanska središnja banka, Europska središnja banka, Sustav federalnih rezervi i švicarska središnja banka **najavili su koordinirano djelovanje** radi poboljšanja osiguravanja likvidnosti na temelju stalnih linija za valutni ugovor o razmjeni za likvidnost u američkim dolarima.

⁴ Vidi **priopćenje za javnost** objavljeno nakon sastanka Općeg odbora ESRB-a 30. ožujka 2023.

nebankarskom financijskom sektoru⁵ i utvrdio je da je postignut tek slab napredak.⁶ Zakonodavni prijedlozi Europske komisije za preispitivanje bonitetnih pravila kojima se uređuju investicijski fondovi, osiguravatelji i središnji kliring, doneseni tijekom promatranog razdoblja, pružili su priliku za otklanjanje ranjivosti. ESRB je stoga surađivao sa suzakonodavcima kako bi istaknuo moguća poboljšanja tih prijedloga radi smanjenja rizika za financijsku stabilnost.

Makrobonitetne politike u nekoliko država članica EU-a pooštrene su u promatranom razdoblju kako bi se odgovorilo na povećanje cikličkih rizika.

Tijekom promatranog razdoblja stope protucikličkog zaštitnog sloja kapitala povećane su u 13 država članica EU-a odnosno Europskog gospodarskog prostora: u Bugarskoj, Cipru, Estoniji, Francuskoj, Hrvatskoj, Irskoj, Litvi, Mađarskoj, Nizozemskoj, Rumunjskoj, Slovačkoj, Sloveniji i Švedskoj. Četiri su države uvele novi zaštitni sloj za sistemski rizik. U Lihtenštajnu, Malti i Sloveniji njegova je svrha bila suzbijanje sektorskih rizika povezanih s tržištem nekretnina i sektorom kućanstava a u Finskoj je uveden za ukupne domaće izloženosti. Nizozemska i Norveška produljile su primjenu sadašnjih strožih nacionalnih mjera u skladu s člankom 458. uredbе o kapitalnim zahtjevima (engl. *Capital Requirements Regulation*, CRR)⁷. U Nizozemskoj se ta mjera odnosila na sektor stambenih nekretnina a u Norveškoj i na sektor stambenih i na sektor poslovnih nekretnina. Naposljetku, Austrija, Rumunjska, Slovenija, Island, Irska, Norveška i Slovačka donijele su nove mjere usmjerene na korisnike kredita ili izmijenile postojeće mjere. Neke od tih mjera odnosile su se na sve korisnike određene vrste kredita, a neke na posebne skupine korisnika kredita (npr. osobe koje prvi put kupuju nekretninu, kupce druge ili sljedeće nekretnine). Iako je većina odluka o mjerama usmjerenima na korisnike kredita dovela do pooštavanja politika, u nekim su slučajevima te mjere ublažene za odabrane podskupine korisnika kredita.

ESRB je ispunjavao svoje obveze povezane s odgovornošću i izvješćivanjem u odnosu na Europski parlament i javnost.

Ispunjavajući ESRB-ove obveze povezane s odgovornošću i izvješćivanjem, predsjednica ESRB-a sudjelovala je 20. lipnja 2022. u javnom saslušanju pred Odborom za ekonomsku i monetarnu politiku Europskog parlamenta. Potpredsjednik ESRB-a sudjelovao je u javnom saslušanju pred Odborom za ekonomsku i monetarnu politiku 16. svibnja 2022. Na tim su saslušanjima zastupnici u Europskom parlamentu dobili informacije iz prve ruke o razlozima za inicijative politika ESRB-a. Osim toga, predsjednica ESRB-a sudjelovala je 28. studenoga 2022. u povjerljivom sastanku s predsjednicom i potpredsjednicima Odbora za ekonomsku i monetarnu politiku, na kojem se raspravljalo o rizicima za financijsku stabilnost. Kako bi ispunio svoju obvezu odgovornosti prema javnosti, ESRB je u srpnju 2022. objavio godišnje izvješće za 2021.

Nadalje, ESRB je organizirao više konferencija i radionica kako bi potaknuo rasprave o makrobonitetnoj politici.

U sklopu svojeg mandata ESRB je održao godišnji sastanak s Odborom europskih tijela za nadzor revizije i ovlaštenim revizorima globalnih sistemski važnih banaka i osiguravatelja sa sjedištem u EU-u. ESRB je održao i šestu godišnju konferenciju, na kojoj su

⁵ Vidi, na primjer, govor tadašnjeg predsjednika ESB-a i Europskog odbora za sistemske rizike Marija Draghija **Building on the achievements of post-crisis reforms** na drugoj godišnjoj konferenciji ESRB-a, Frankfurt na Majni, 21. rujna 2017.

⁶ Vidi govor predsjednice ESRB-a Christine Lagarde na saslušanju pred Odborom za ekonomsku i monetarnu politiku Europskog parlamenta 20. ožujka 2023.

⁷ **Uredba (EU) br. 575/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva i o izmjeni Uredbe (EU) br. 648/2012 (SL L 176, 27.6.2013., str. 1.)**

glavne teme bile poteškoće u oblikovanju politika u sadašnjem makroekonomskom okruženju te tehnološke inovacije i sistemski rizik.

Impresum

© **Europski odbor za sistemske rizike, 2023.**

Poštanska adresa: 60640 Frankfurt na Majni, Njemačka
Telefonski broj: +49 69 1344 0
Mrežne stranice: www.esrb.europa.eu

Sva prava pridržana. Dopušta se reprodukcija u obrazovne i nekomercijalne svrhe uz navođenje izvora.

Objašnjenje terminologije i pokrata možete pronaći u [Pojmovniku ESRB-a](#) (samo na engleskom jeziku).

PDF ISBN 978-92-9472-316-1, ISSN 2363-1619, doi:10.2849/175719, DT-AB-23-001-HR-N